

גליון תתקסו • ערש"ק פרשת ויקרא

• שנת העשרים •

לקראת שובת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

„הקרבנות“ נפש הבהמית – כיצד?

גדר „אחד המרבה ואחד הממעיט“ בקרבנות

לשוב בתשובה שוב ושוב!

בני ישראל – כמו ספר תורה!

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת

ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, דודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף מנשה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מי"י דמיטב מנפש ועד בשד,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

פתיחה

בעזרת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'קראת שבת' (גליון תתקס) הו"ל לפרשת ויקרא, ובו אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

במדור "מקרא אני דורש" מבוארים דברי רש"י על נתינת החומש לנגזל: "לאשר הוא לו - למי שהממון שלו". בתוך הדברים יתברר ההפרש בסברא בין נתינת החומש לנגזל, לבין נתינת כפל ותשלומי ארבעה וחמישה לבעלים, וגם יתחוויר חידושו של רש"י בפירושו, שנתחבטו בו מפרשיו.

המדור "יינה של תורה" עוסק בעבודת הקרבנות הרוחנית, הקרבת ה"בקר" וה"צאן" שבאדם, וכיצד יש לבקר את עצמו מכל "מום" ופגם.

במדור "חידושי סוגיות" ידון בכלל "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכון לבו לשמים", דלכאורה יוקשה, דבאם ביכלתו להרבות איך אפשר לומר שמכוון לבו לשמים כאשר ממעיט, ומפרש שאכן במצוות שיש חיוב להרבות אין המרבה והממעיעט שווים בזה, ורק בקרבנות שאין חיוב להרבות, אזי גם הממעיעט, אם מכוון לבו לשמים שווה למרבה.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שברוך כל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להסיק, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן עניינים

ב. מקרא אני דורש
לשלם לנגזל – מאי קמ"ל?

מה מחדש רש"י בפירושו "למי שהממון שלו"? / מדוע צריך הכתוב לחדש שיש לשלם את החומש "לאשר הוא לו" – מאי קמ"ל? / ביאור החידוש בזה שמשלם החומש לנגזל, והחילוק בין נדון זה לתשלומי כפל וארבעה וחמישה כפ' משפטם

(ע"פ לקסי שוחות חז" עמ' 9 ואילך; תורת מנחם – התועהויות' תשר"ח חז" עמ' 1867)

ה. פנינים
עיונים וביאורים קצרים

המיוחד בקרבנות על שאר המצוות (ע"פ לקסי שוחות חז" עמ' 3 ואילך)

מדוע לא נאמר "אשר" בפר חזן משיח? (ע"פ לקסי שוחות חז" עמ' 34 ואילך)

ו. יינה של תורה
סדר הקרבת נפש הבהמית

מדוע ציווה הכתוב להקריב קרבן "מכם"? / מהי עבודת הביקור ממומים בנפש האדם? / מי מקריב "בקר" ומי מקריב "צאן"? / ומפני מה צריך האדם לשוב בתשובה שוב ושוב?

ט. פנינים
דרוש ואגדה

הבדלה בין "עור" ל"בשר" (ע"פ תורת מנחם חז" עמ' 252 ואילך)

שגת נשיא כמזיד בהדיוט (ע"פ לקסי שוחות חז" עמ' 13 ואילך)

י. חידושי סוגיות
"אחד המרבה ואחד הממעיעט" בקרבנות

ידון אימתי נאמר הא ד"הממעיעט" שוה במצוותו ל"מרבה", ויוכיח דחיוב קרבן מן המובחר אינו ענין לריבוי ומיעוט בכמות

(ע"פ לקסי שוחות חז" עמ' 10 ואילך)

יג. תורת חיים
בני ישראל – כמו ספר תורה!

יד. דרכי החסידות
הלוואי "אמירתו לנבון" – "במסירתו להדיוט"!

טז. שיחות קודש
מעלת עבודת התפילה שכנגד הקרבנות

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

לשלם לנגזל – מאי קמ"ר?

מה מחדש רש"י בפירושו "למי שהממון שלו"? / מדוע צריך הכתוב לחדש שיש לשלם את החומש "לאשר הוא לו" – מאי קמ"ר? / ביאור החדש בזה שמשלם החומש לנגזל, והחילוק בין נדון זה לתשלומי כפל וארבעה וחמשה בפ' משפטים

בסוף פרשתנו מדבר הכתוב על מצב שבו "כחש בעמיתו . . ונשבע על שקר"; ודינו של חוטא זה – "והי' כי יחטא ואשם, והשיב את הגזלה אשר גזל, או את העושק אשר עשק, או את הפקדון אשר הפקד אתו, או את האבדה אשר מצא. או מכל אשר ישבע עליו לשקר, ושלם אותו בראשו, וחמישתיו יוסף עליו, לאשר הוא לו יתנו ביום אשמתו".

ומפרש רש"י:

"לאשר הוא לו – למי שהממון שלו".

והקשו המפרשים – מאי קמ"ר רש"י בפירושו זה? הרי פשוט הוא שכאשר הכתוב אומר "לאשר הוא לו" כוונתו היא שיש לתת את הקרן והחומש להנגזל – זה שהממון הי' שייך אליו; אלא למי יתנו?

[בהדפוסים המאוחרים נוסף בחצאי עיגול: "לאפוקי בנו ושלוחו". ולפ"ז מובן שרש"י נתכוון לחדש אשר יש לתת את הקרן והחומש דוקא להנגזל בעצמו, ולא יסתפק בזה שנותן לבנו או שלוחו אלא ילך אחריו למקומו ויתן לו (וכן פירשו בס' זכרון ונחלת יעקב).

אך בהנוסחאות הקדומות אין תיבות אלו (כולל בדפוס ראשון של רש"י), וכן נראה מדברי המפרשים שלא גרסו לתיבות אלו (ראה משיח אלמים. גור ארי'. משכיל לדוד. ועוד)].

בתחילת פרשה זו העוסקת בהוספת חומש, מדבר הכתוב על הנגזל בתואר "עמיתו": "וכחש בעמיתו בפקדון"; "או עשק את עמיתו". ומעתה, אם גם בפסוק דידן היתה הכוונה להנגזל, צריך הי' לומר: "לעמיתו יתנו" – כלשון הרגילה. מה גם, שאין טעם להאריך ולומר שלש תיבות ["לאשר הוא לו"] כאשר אפשר לקצר ולומר תיבה אחת ["עמיתו"]!

ומטעם זה הי' קס"ד לפרש שבאמת המלים "לאשר הוא לו" אינן מכוונות אל הנגזל, אלא היינו דוחקים ולומדים בהן כוונה אחרת.

לקראת שבת

ג

ולכן צריך רש"י לחדש, שבאמת הכוונה כאן היא אל הנגזל, "מי שהממון שלו"; וזה שהאריך הכתוב ולא אמר בקיצור "עמיתו", הוא מצד יופי המליצה.

ג. אך עדיין צ"ב בהכתוב גופא, שלכאורה תיבות אלו – "לאשר הוא לו" – מיותרות לגמרי: ברור ומוכן מעצמו שהגזלן צריך לשלם את החומש דוקא לנגזל שהממון שלו! ומה בא הכתוב לחדש בזה?

וביאור הענין:

הטעם בפשטות לכך שהגזלן צריך להוסיף חומש, הוא משום שעבר על עבירות חמורות – גזילה ושבועת שקר – ולכן קנסה אותו התורה וחייבה אותו בתוספת חומש (כי אם יצטרך להשיב את הקרן בלבד הרי נמצא שלא הפסיד מאומה).

ומעתה מובן, ששפיר יש מקום לסברא שאין הוספה זו שייכת להנגזל בדוקא, אלא הגזלן יכול לתת אותה למי שירצה – כי העיקר כאן הוא שהגזלן ייקנס על העבירות שעבר, וזה נעשה מכל מקום (ובפרט היתה סברא שיצטרך הגזלן לתת הקנס לגבוה, שבשמו נשבע לשקר).

וזהו מה שנתכוון הכתוב לחדש באומרו "לאשר הוא לו" – שהוספה זו של חומש צריך הגזלן לתת דוקא להנגזל; וי"ל, שיש בלשון זו גם נתינת טעם, ומודגש בלשון רש"י: "למי שהממון שלו" –

אף שלכאורה מצד מעשה הגזילה צריך הנגזל לקבל רק את הקרן, הרי כיון שחייב הגזלן בחומש מבוסס ושייך להקרן ששייך להנגזל, לכן מקבל אותו הנגזל; כיון ש"הממון שלו", הרי גם כל המסתעף והיוצא מתוך הממון – שייך אליו (ולהעיר גם ממה שמבאר הכלי יקר כאן).

ד. ויש להוסיף ולבאר את החידוש בזה שצריך לתת החומש להנגזל ("לאשר הוא לו") – דלכאורה, אפשר ללמוד דבר זה מתוך דברי הכתוב בפרשה קודמת:

בפ' משפטים מדבר הכתוב אודות גנב שנתפס, שקונסים אותו – גנב רגיל משלם תשלומי כפל: פי שנים, ואם טבח או מכר שור או שה משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

ובכן, גם שם ה' מקום לומר שהגנב יקבל רק את הקרן שהפסיד, והתוספת – שהיא קנס להגנב – יכול הגנב לתת גם למישהו אחר, ובלבד שתצא מתחת ידו; אך מתוך הכתוב שם מובן שאין זה כך, אלא פשוט מעצמו שהגנב הוא שמקבל את התוספת, ועד כדי כך שהכתוב אומר סתם: "חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה" (כא, לז), "אם ימצא הגנב ישלם שנים" (כב, ו) – ואינו מפרש להדיא שישלם להגנב, כי מובן הוא מאליו.

ואמנם, במקרה אחד מפרש הכתוב (בפ' משפטים שם) שצריך לתת את התוספת להגנב – במקרה של שומר שטען טענת גנב:

מי שהופקד בידו פקדון, וכשבא המפקיד לבקש פקדונו טען השומר שהפקדון נגנב ואינו תחת ידו ונשבע על כך – אם באו עדים לאחר מכן והעידו שהפקדון עדיין בידו ונתכוון לגנובו,

לקראת שבת

אז עליו לשלם תשלומי כפל. ובענין זה הכתוב מפרש למי צריך לשלם: "אשר ירשיעון אלקים ישלם שנים לרעהו" (כב, ח) – להבעלים שמהם רצה לגנוב. והטעם לזה מובן:

בגנב סתם – פשוט מעצמו שהכל מגיע להגנב: הן הקרן והן התוספת שנקנס בה, ואין הכתוב צריך לפרש זאת; אמנם בשומר שרצה לגנוב, הרי אין חיובו בכפל אלא במקרה שנשבע לשקר ואח"כ באו עדים (ראה רש"י שם) – ולכן היתה סברה לומר שאין הקנס שייך להגניבה אלא להשבעה דוקא, ויצטרך לתת את הכפל להקב"ה שבשמו נשבע, ולכן צריך הכתוב לחדש "ישלם שנים לרעהו", שגם במקרה כזה יתן לבעל הפקדון (הגנב).

ומעתה הדרא קושיא לדוכתא:

לאחר שכבר למדנו בפ' משפטים שגם במקרה שהקנס שייך לכך שנשבע לשקר – מקבל אותו הגנב דוקא, למה צריך הכתוב בפרשתנו (שגם כאן מדובר על מי שכפר בחיובו ונשבע על כך) לשוב ולחדש שיתן את החומש "לאשר הוא לו"?

ה. אך כד דייקת שפיר – יש הבדל מהותי בין שני סוגי ה"תוספות" (תוספת הכפל או ארבעה וחמישה שבפ' משפטים – ותוספת החומש כאן):

בפ' משפטים מצרף הכתוב את תוספת-הקנס עם הקרן ביחד, בתור תשלום אחד: "ישלם שנים לרעהו"; "חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה" (שהפירוש הוא שמשלם את הקרן ומוסיף עוד ארבע או שלש וביחד הם "חמשה" או "ארבע") – ומסתברא מילתא שאין להפריד ביניהם וכשם שהקרן ניתן להגנב כך גם התוספת המצורפת אליו;

אך בפרשתנו נאמר: "ושלם אותו בראשו וחמישיתיו יוסף עליו" – היינו, שהחומש נחשב כהוספה מיוחדת, ואינו דבר אחד עם תשלום הקרן.

והבדל זה מתבטא גם בהלכה למעשה:

בתוספת שמשלם הגנב, תשלומי כפל או ארבעה וחמישה – הרי הוא מתחייב בקנס זה כאשר באים עדים ומספרים על העבירה, ואז הוא מתחייב; ואילו תוספת החומש שמשלם הגזלן אינה באה לו כתוצאה מזה שנתפס בגזילה, אלא דוקא אם לאחר מכן מתעורר מעצמו לשוב בתשובה ולהודות על חטאו, "כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה ולדעת ולהתוודות כי יחטא" (רש"י בפרשתנו ה, כג).

ומזה משמע, שתוספת החומש היא ענין מיוחד שבא לכפר על הגזלן, כחלק מהתשובה (ועל דרך קרבן אשם), ולא חלק מהתשלומים לנגזל [אם ה' זה חלק מהתשלום, הסברא היתה שצריך לשלם זה על פי עדים בלבד, גם אם לא התעורר מעצמו בתשובה].

ולכן בחיוב החומש צריך הכתוב לבוא ולחדש במיוחד אשר אין הוספה זו ניתנת לשמים ככפרה, אלא "לאשר הוא לו יתננו", הנגזל שמקבל את הקרן – כי אין דבר זה מובן מאליו, וכנ"ל בארוכה.

המיוחד בקרבנות על שאר המצוות

ריח ניחוח לה'

נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (א, ט. רש"י)

יש לומר בכוונת דברי רש"י:

הלשון "ריח ניחוח לה'" נזכר בתורה רק בנוגע לקרבנות, ולא בשאר מצוות התורה, אף שפשוט הדבר שגם קיום שאר המצוות גורם נחת רוח להשי"ת.

וזהו שהוקשה לרש"י - מה נשתנו קרבנות משאר מצוות התורה, שדוקא בהם מפורש בכתוב שהם "ריח ניחוח לה"?

וקושיא זו מתרץ רש"י בדבריו "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני":

הענין המיוחד בקרבנות הוא, שלא זו בלבד שלא ידוע טעמם, אלא שהם היפך הטעם והשכל, ששורפים בהמה (או חלקה) ללא תועלת - שהרי אין להאדם כלום משריפה זו, ופשיטא שאין שייך לומר שהקב"ה נהנה משריפת הקרבנות, ותמוה לאבד ממונם של ישראל ללא תועלת.

וזהו שפירש רש"י, שהקרבנות הם "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", שאכן זוהי כל הכוונה בענין הקרבנות, שהאדם יקריב את הקרבן אך ורק מפני שזהו רצונו ית', ותו לא. כלומר: אין הפירוש שיש בזה תועלת אלא שהאדם אינו יודע מהי, וכשמקריב קרבן מאמין שיש תועלת בזה, אלא שכל התועלת בהקרבת הקרבן הוא רק זה שעושה רצונו ית'.

וזהו גם הענין המיוחד שבקרבנות, שרק בהם נאמר "ריח ניחוח לה'", ולא בשאר המצוות, כי רק בקרבנות יש "נחת רוח" ו"הנאה" מיוחדת למעלה מזה שקיום המצוות הוא אך ורק מפני זה ש"אמרתי".

[והחילוק בין הקרבנות לשאר "חוקים" שבתורה מבואר במקור הדברים שהכוונה בחוקים שאין להם טעם היא, כדי להשריש בבני ישראל "יראת המלכות", שמקיימים מצוות אלו רק להיותן גזירת המלך. וא"כ יש בזה "תועלת" לאדם, שתהי'

בו קבלת עול מלכותו. משא"כ בקרבנות הכוונה בהם צריכה להיות רק "שאמרתי ונעשה רצוני", היינו לא זה שהאדם מקבל עליו עול מלכותו ומצוותיו ומקיים גזירתו של מלך, אלא רק שרצונו של הקב"ה יתקיים, ע"ש בארוכה].

מדוע לא נאמר "אשרי" בפר כהן משיח?

אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו אשר לא תעשינה בשננה ואשם לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, ק"ו שמתחרט על זדונותיו (ד, כב. רש"י) יש לעיין: מפני מה נאמר לשון "אשרי" (לרמז ש"אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו כו") רק גבי נשיא, ולא בנוגע לכהן המשיח שקודם לו בסדר הכתובים (שם, ג)?

ויש לבאר:

הכוונה במ"ש "אשרי הדור כו" היא, שכאשר בני הדור רואים שהנשיא "נותן לב להביא כפרה על שגגתו כו", הרי זה מעורר בהם הרגשת חומר ענין החטא, וממילא נוהרים שלא להיכשל בחטא, אפילו לא בשוגג. וע"ד לשון הכתוב "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים גו'" (תהלים א, א).

ועפ"ז יובן החילוק בין הכהן המשיח לנשיא:

כאשר הכהן המשיח מביא כפרה על שגגתו - אין הדבר פועל כ"כ על אנשי דורו לתת לב לחומר החטא ולהזהר שלא לחטוא מעיקרא, שהרי זהו תפקידו של הכהן המשיח - "לכפר עליהם ולהתפלל בעדם" (רש"י פרשתנו ד, ג), ולכן זה שמביא כפרה על שגגתו פועל עליהם רק זה שגם הם לא יתביישו לכפר על עוונותיהם.

מה שאין כן הנשיא (דקאי על המלך, ראה רמב"ן ובחי' כאן. ועוד), שאין תפקידו לכפר או להתפלל, אלא למלוך ולהנהיג את המדינה וכיו"ב - הנה כאשר גם הוא מביא קרבן, הרי זה מורה שהוא "נותן לב" ומרגיש חומר ענין החטא, ודבר זה פועל גם על העם, שירגישו וישיתו לבם לחומרת ענין החטא, עד כדי כך שיהזרו אפילו מחטא בשוגג, ואזי אפשר לומר עליהם "אשרי הדור".

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

סדר הקרבת נפש הבהמית

מדוע ציווה הכתוב להקריב קרבן "מכס"? / מהי עבודת הביקור ממומים בנפש האדם? / מי מקריב "בקר" ומי מקריב "צאן"? / ומפני מה צריך האדם לשוב בתשובה שוב ושוב?

עבודת הקרבנות במקדש הרוחני שבלב האדם

בציווי שבריש פרשתנו על הקרבת הקרבנות (א, ב), נאמר "אדם כי יקריב מכס קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם".

ותמהו על כך בסה"ק (לקוטי תורה ויקרא ב, ב ואילך. ספר המאמרים קונטרסים ח"ב עמ' תנ, א), שמהלשון "אדם כי יקריב מכס" משמע שההקרבה היא "מכס", מבני ישראל עצמם, ולכאורה הי' מתאים יותר לומר "אדם מכס כי יקריב", שהאדם יקריב קרבן מן הבהמה.

וביארנו, שאכן צריך האדם להקריב את עצמו להשי"ת ברוחניות. "קרבן" הוא מלשון קירוב, ועבודת הקרבן הרוחנית, היא מה שהאדם מקרב את עצמו להשי"ת.

כי כשם שיש מקדש בגשמיות, כך יש מקדש גם בלב כל איש ישראל, וכפי שדרשו חז"ל (ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו. של"ה שער האותיות אות ל. ועוד) על הפסוק (תרומה כה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם": "בתוכם" לא נאמר, אלא "בתוכם" לשון רבים, והיינו בתוך כל אחד ואחד מישראל. והעבודה ב"מקדש" רוחני זה, היא מה שהאדם מקרב את עצמו להשם.

ויש לבאר משפטי והלכות קרבן רוחני זה היאך הם. מהו עניין ההקרבה "מכס", מי היא הבהמה הקרבה להשי"ת, כיצד מבקרין אותה ממומין, כיצד שוחטין, ובאיזה אש מעלין אותה לקרבן לרצון לפני ה'.

להקריב גם את הבהמה שבו

הפסוק "אדם כי יקריב" מתפרש על דרך הפנימיות כך: "אדם כי יקריב" – כאשר ירצה אדם להתקרב להשי"ת, אזי "מכס" – עליו לקרב אל השי"ת את עצמו, והיינו את נפשו האלוקית. התקרבות זו, נעשית על ידי עבודת הנשמה בתורה ותפילה ובקיום המצוות.

אמנם, נוסף על התקרבות הנפש האלוקית, תובע הפסוק "מן הבהמה" – על האדם לקרב להשי"ת גם את גופו הגשמי ואת נפשו הבהמית:

מבואר בתניא (פ"א-ב) שלכל יהודי יש שתי נפשות: "הנפש האלוקית", שהיא הנשמה הקדושה, "חלק אלוהי ממעל ממש" (ע"פ איוב לא, ב), והנפש השנית היא "הנפש הבהמית" ש"מתלבשת בדם האדם להחיות הגוף . . וממנה באות כל המדות רעות".

ומלמד כאן הכתוב שהקרבן הוא "מן הבהמה", אין די בקירוב הנפש האלוקית בלבד, אלא מוכרחים לקרב להשי"ת גם את הגוף והנפש הבהמית.

לכאורה, יש לתמוה על הדגשה זו, שצריך לקרב גם את הגוף והנפש הבהמית להשי"ת, תמיהה רבה:

הנפש האלוקית אינה פועלת לבדה, היא אינה יכולה ללמוד תורה, להתפלל ולקיים מצוות מבלי שתהי' מלוכשת בגוף גשמי, ואם כן, לכאורה הגוף והנפש הבהמית מזדככים ומתקדשים בדרך ממילא על ידי השתתפותם בעבודת השי"ת של הנפש האלוקית. ומדוע צריך הכתוב להדגיש "מן הבהמה" ולצוות שצריך לזכך ולקדש גם את הגוף והנפש הבהמית?

והביאור בזה הוא, שבאמת אין הדבר כן. ייתכן שיהודי יעבוד את השי"ת בתורה ותפילה וכהאי גוונא, אך לא יהי' מזה שום שינוי בר קיימא בנפשו הבהמית ובגופו. ואדרבא, לפעמים, לאחר התפילה ולימוד מתוספת בו גסות והרגשת חשיבות עצמית רח"ל.

ולכן מדגישים שעבודת התפילה ולימוד התורה מוכרחים להיות באופן שהם פועלים שינוי וזיכוך בנפש הבהמית ובגוף. ולדוגמא, אדם שהי' שייך לתאוות של איסור, הנה על ידי עבודת ה' כראוי יהיו תאוות אלו מופרכות אצלו. ויתירה מזו, שעל ידי עבודתו הרוחנית תתרומם ותזדכך הנפש הבהמית עד שהתאוות המותרות והמותרות יהיו משוללות לגמרי אצלה.

ועל כך מצווה הכתוב "אדם כי יקריב מכס . . מן הבהמה": מוכרחים לקרב ולזכך גם את הנפש הבהמית והגוף.

ובעבודה זו עצמה ישנם כמה אופנים, שהרי באופן גסות נפש הבהמית יש סוגים שונים. יש מי שנפשו הבהמית גסה ומגושמת, בבחינת "בקר", ויש מי שהיא דקה ועדינה יותר, בבחינת "צאן" (ראה ספר המאמרים תש"י עמ' 113). וזהו שמסיים הכתוב "מן הבקר ומן הצאן", יש לעיין בפרטי נפשו הבהמית באיכות גסותה, ולזככה ולעדנה, כל אחד בהתאם למצבו הפרטי.

חיי נפשו תלויים בחשבון הנפש!

קודם הקרבת הקרבן, יש לבקרו ולראות שהוא תמים בלא מום. וכמו כן הוא בעבודת הקרבנות הרוחנית, שמוכרח היהודי לבקר את עצמו ללא משוא פנים, ולמצוא את הפגמים שפגם.

בדיקה מעין זו, עלולה להיעשות בחיפזון ובשטחיות, באופן שהאדם לא ימצא חלק מהפגמים אשר בו. ולכן עליו להתבונן בכך שבהתקרבותו זו להשי"ת תלויים חיי נפשו, ואז בוודאי יבדוק בבדיקה וחיפוש מעולים ביותר.

משל למה הדבר דומה, לאדם הבוהק דבר מה שבו תלויים חייו, שהוא בודק וחוזר ובודק בבדיקה מעולה. וכמו כן על ה"ביקור ממומים" שלפני הקרבת הקרבן הרוחני להיעשות באופן

מדוקדק, למצוא כל סיג ופגם. עליו לבדוק בכוחות הנפש, בשכל וברגשות הלב, ובפרט ב"לבושי הנפש", הלא הם מחשבה דיבור ומעשה, שיהיו נקיים ותמימים.

והנה, כאשר יתבונן האדם באופן נכון, יראה שמצבו שפל ונחות:

יש מי שימצא בנפשו חטאים ופגמים של ממש, שעדיין לא שב עליהם כראוי, והרי הם "מסך מבדיל ומחיצה של ברזל המפסקת" בינו לבין אביו שבשמים (תניא פי"ז).

יש מי שכבר שב על חטאיו, אך עליו לחזור ולתקנם שוב. וכמבואר בתניא (פכ"ט), שכאשר האדם חטא ושב בתשובה, הרי תשובה זו מספיקה רק לפי דרגתו באותו זמן, וכאשר מתעלה במדרגתו, אין התשובה ששב מקודם מספיקה, ועליו לשוב ולתקן את אותו החטא ב"תשובה עילאה יותר מעומקא דלכא יותר", ועל כך אמר דוד (תהלים נא, ה) "וחטאתי נגדי תמיד", כי תמיד יש צורך לחזור ולשוב בתשובה נעלית יותר על הפגמים.

הדברים אמורים לא רק בחטאים שחטא בהיותו מחויב במצוות, אלא גם בחטאים שקודם בר מצוה, שעליו מוטל לתקנם גם כן (ראה רמ"א או"ח סי' שמג), ולחזור ולשוב עליהם שוב ושוב כאשר מתעלה במדרגתו.

"אבן הבוחן" לאיכות התשובה

לפעמים אין האדם יודע אם שב כראוי על חטאיו אם לאו, ולזאת, סימן נתון בידו לברר את מצבו לאשורו:

מי שחטא ושב בתשובה מעולה, הרי "זדונות נעשות לו כזכיות" (יומא פו, ב). הסיבה לכך שהחטאים עצמם הופכים לזכיות, היא משום שמצבו השפל שהי' מצוי בו מקודם, הוא זה שעורר בצימאון גדול לקרבת אלקים.

ולכן, אדם ששב בתשובה שלמה, צריך להיות במצב שהוא עולה מחיל אל חיל בעבודתו ית', ב"אהבה רבה וחשיקה ונפש שוקקה לדבקה בו ית', וצמאה נפשו לה' כארץ עיפה וציי', להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ ציי' וצלמות היא הסטרא אחרא ורחוקה מאור פני ה' בתכלית" (תניא פי"ז).

ואם אין האדם עומד במצב זה של אהבה רבה וצמאון להשי"ת, אלא להיפך, במצב שפל של "עבירה גוררת עבירה" (אבות פ"ד מ"ב), אות הוא כי חטאתו קיימת ממש, והרי היא ממשיכה לדרדרו מדחי אל דחי.

לאחר שיבדוק האדם את מצבו באמיתיות, אזי מכיוון שהדבר נוגע לחייו הרוחניים ימהר לתקן ולהשלים את הדרוש תיקון, ואזי ירצה לקרבן לפני ה'.

והנה, כאשר מתבונן האדם במאזני צדק ומוצא את עצמו במצב שפל ונחות, יכול הוא רח"ל לחשוב שאינו ראוי לקרבן, ואינו שייך להתקרב להשי"ת, כי הקרבן צריך להיות תמים, והוא אין בו מתום.

ועל כך ביארו בסה"ק (ספר המאמרים ה'שי"ת עמ' 113) ופירשו עוד רמז בתיבת "מכם קרבן לה'" – מכם ובכם הדבר תלוי להתקרב להשי"ת. כל יהודי יכול להתנער ולהתרום ממצבו, להיות תמים בלא מום ולהתקרב לאלקות. וכפי שהורו חז"ל (תנא דבי אליהו רבה פכ"ה) שכל אדם מישראל, מבלי הבט על מצבו העכשווי, חייב לומר: "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב" (וראה עוד במקור הדברים ביאור שאר ענייניי ושלבי ההקרבה בעבודה הרוחנית).

שגת נשיא כמזיד בהדיוט

אשר נשיא יחטא ג' והביא את
קרבתו שער עזים זכר תמים
(ד, כב-כג)

בדיני הקרבנות שנתפרשו בפרשתנו מצינו ש"אין האשם אלא מזכרי כבשים" (ל' הרמב"ם הל' פסוה"מ פ"ו הט"ז ע"פ זבחים עא, ב), משא"כ חטאת יחיד היא תמיד נקבה, מלבד חטאת הנשיא שהיא שער זכר (ראה זבחים עה, ב).

ויש לבאר טעם הדבר:

אשם חמור מחטאת, שהרי ישנם אשמות הבאים גם על המזיד (ראה כריתות ט, א), משא"כ חטאת באה רק על השוגג (עיין בארוכה פי' הרמב"ן סוף פרשתנו). וזהו הטעם שחטאת בת דנקא (מעה) ואשם שני סלעים שהם מ"ח מעות (שבועות לו, א ועוד), כי האשם חמור יותר, ולכן גם שוויו גבוה יותר.

ויש לומר שזהו גם הטעם שהאשם בא "מזכרי כבשים" והחטאת באה נקבה, כי זכר מורה על תוקף וחוזק, ונקבה על רכות וחלישות, כפרש"י עה"פ "כח תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" - "לבית יעקב אלו הנשים תאמר להם בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל עונשין ודקדוקין פרש לזכרים דברים הקשים כגידין" (יתרו יט, ג). ועל כן לאשם החמור יותר מקריבים זכר, כי כפרתו קשה וחמורה יותר ("דברים הקשים כגידין"), ואילו חטאת, שכפרתה קלה יותר, באה נקבה (ועיין במקור הדברים ביאור הדבר בארוכה בעבודת האדם לקונו).

ועל פי זה מובן הטעם ששער נשיא בא מן הזכרים, כי חטאו של נשיא פועל ומשפיע ביותר על כלל העם, ועל דרך מה שאמרו עה"פ "ואשימם בראשיכם" - "שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דייניהם" (דברים א, יג וברש"י שם). ולכן גם כפרתו חמורה יותר, וחטאתו באה זכר.

הבדלה בין "עור" ל"בשר"

והפשיט את העלה
(א, א)

יש לבאר את ענין ההפשט בעבודת השי"ת:

ישנם ענינים שצריך האדם להתמסר אליהם ולהיות שקוע בהם לגמרי, כמו לימוד התורה וקיום מצוות שיש בהן תוכן רוחני בלבד, שבהם על האדם להשתדל שיכנסו דברי התורה והתוכן הרוחני שבמצוות לתוך מוחו ולבו ויפעלו עליו שינוי פנימי.

אך ישנן מצוות שצריך לקיימן במעשה בלבד, אך לא להיות שקוע בהן לגמרי, והן המצוות שיש לגוף הנאה מהן. במצוות אלו צריך ליזהר ביותר לא לשקוע בהן, כי במקום שמסתיים חלק ה"מצוה" שבהן, מתחיל ענין שהוא בגדר "רשות" בלבד, עד שיכול לבוא לידי איסור ר"ל.

וכמו במצות אכילת הפסח, שאכילתו "על השבוע" היא מצוה (פסחים ע, רע"א), אך כשאוכל את הפסח באופן ד"אכילה גסה" - הרי אינו יוצא ידי חובתו, ועד שעל זה נאמר (הושע בסופו) "ופושעים יכשלו בם" (נזיר כג, א, ותוד"ה פסח מיהא נזיר. וש"נ).

ויש לומר ששני ענינים אלו נרמזים ב"בשר" ו"עור":

בשר - הוא מזון הנאכל לאדם, שהמאכל נכנס לתוך האדם, ונעשה דם ובשר כבשרו, ובעבודת ה' רומז לענינים שהאדם צריך להיות שקוע בהם לגמרי, עד שיפעלו עליו בפנימיותו; ואילו עור, שאינו ראוי לאכילה, ורק עושים ממנו לבוש וכלי תשמיש - רומז לענינים שאין לאדם להיות שקוע בהם בפנימיותו, אלא עליהם להיות בבחינת "עור" שאינו נכנס לתוך הגוף.

וזהו עבודת "והפשיט את העולה" - להפריד את ה"עור" מן ה"בשר" שלא יתערבו זה בזה, היינו שלא לטעות ולחשוב על ענינים של "עור" שהם "בשר" או להיפך.

הידושי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

"אחד המרבה ואחד הממעיט" בקרבנות

ידון אימתי נאמר הא ד"הממעט" שוה במצותו ל"מרבה", ויובח דחויב קרבן מן המובחר אינו ענין לריבוי ומיעוט בכמות

תחנונים בכוונה מהרבות בלא כוונה"), שהביא דברי מתני' זו"ל: ובגמ' אמרינן אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים. כלומר, אף ע"פ שהמרבה כוון לבו ג"כ מ"מ אם הממעט לא הי' סיפק בידו לעשות הוא רצוי להש"י כמו המרבה וכן משמע מהרא"י שמביא מעולת העוף [של] העני שנאמר בו ג"כ ריח ניחוח כמו עולת בהמה שמביא העשיר. עכ"ל. הרי להדיא דהכוונה אכן רק במי שלא הי' ביכלתו להרבות ואין בזה להעיד על כוונת לבו, וכ"ה להדיא בתויר"ט אבות ספ"ב דפירש נמי על דברי מתני' דמנחות "דהיינו זה שמקריב מנחה מסתמא עני הוא כדפרש"י בפרשת ויקרא נפש כי תקריב קרבן מנחה, מי דרכו להתנדב מנחת עני, ע"כ. ובזה הוא שאומר התנא שהן שוין לפי שהעני עושה כפי כחו וממונו, לפיכך שוה מיעוטו לפני הש"י כמו המרובה של העשיר".

תנן בסוף מנחות "נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח (פרשתנו א, ט. א, יז. ב, ד), לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים". פירוש, דממה שהלשון "אשה ריח ניחוח" נאמר בכל אחד מג' סוגי הקרבנות דבהמה עוף ומנחה, אע"פ שעולת בהמה מרובה משל עוף ועולת העוף מרובה משל מנחה – חזינן ד"אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים", דאם הממעט מכוון לבו לשמים כמו המרבה, נחשב המועט שלו כמו המרובה של חברו. ולכאור' דרוש ביאור, איך תתכן מציאות כזו שמכוון לבו לשמים כמו המרבה ואעפ"כ ממעט בקרבנו, הלא אם כוונתו לשמים ודאי הו"ל להרבות ככל יכלתו וזה שמיעט מוכיח עליו דאין כוונת לבו לשמים כמו זה שהרבה.

אולם יעוי' בלשון המג"א או"ח סי' א סק"ו (גבי דברי השו"ע התם "טוב מעט

מיהו לא אשכחן שמצד זה יהי' חיוב בריבוי מספר הקרבנות - אף שמקבל שכר על הריבוי. ורק קרבנות ראי' וחגיגה שנאמר בהם כמתנת ידו צ"ל כפי עשרו (חגיגה ח, ב), משא"כ בשאר קרבנות דלא חייבה תורה כפי עשרו. ודו"ק היטב בל' הרמב"ם שם שכתב דהחיוב הוא להביא "קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו", דמשמע שחיוב "כל חלב להי" פירושו רק מהמשובח והמובחר שבמין שרוצה האדם להביא, אבל לא שעליו לבחור ולהעדיף גם את המין המשובח והמרובה ביותר שמשגת יד עשרו להביא. וכן מוכח בסוף כריתות שאמרו "מי שיש לו כבש או עז איזה שירצה מקריב", ולא אמרי' דמשום שקרבן צ"ל מן היפה והמשובח יתחייב להביא הכבש שהוא מרובה יותר, דאיכא בו הוספת אלי' כמבואר בפסחים צו, ב. הרי להדיא דלשונות ממין אחד לחבירו המרובה יותר אינו מחוייב. ועיי' שבועות טו, א גבי "שתי תודות גדולות" האמורים בנחמי', דקאמר דאין לפרש ד"גדולות" היינו ממין גדול (של בקר ולא של צאן, רש"י), וזה הי' צריך לקרוא "פרים" ולא "גדולות", אלא יש לפרשו "גדולות במינן" (מאותו המין שהיו, שהביאו גדולות ולא קטנות, רש"י) [והא דדחי התם פירוש זה הוא מטעם צדדי - עיי' להלן].

ומצינו נמי שיכול אדם להביא לכתחילה לקרבנו עוף אף שעשיר הוא, עי' היטב ברמב"ם הל' מעה"ק פט"ז ה"ג גבי הנודר לקרבן דהתם נמי קיי"ל דצריך להביא מן המובחר במה שנדר כו', ואעפ"כ אף עשיר יכול להביא התם לכתחילה מין קטן יותר כגון עולת עוף אם הוא בכלל לשון נדרו, ובלח"מ שם האריך בזה דאינו שלא דרך כבוד אם אינו בוחר מין המרובה יותר, וכל החיוב הוא רק שמתוך המין שמביא יביא מן

והעולה מדבריהם דבכל מקום שיכול אדם להרבות לא אמרי' הך כללא, וכמ"ש התויו"ט שם "אבל ודאי מי שבכחו לעשות הרבה ועושה מעט ודאי שאינו שוה לעושה מרובה. . ולא אמרן ששוין המרבה והממעיט אלא כשנעריך ג"כ המנדבים מה ערכם". ע"כ.

אבל באמת יש לחדש דמצינו בדיני התורה אופן שהממעט יהי' שוה למרבה אפי' היכא דהי' יכול להרבות, ועפ"ז יתכן לפרש המשנה במנחות דאיירי במי שיכול להרבות [ועיי' להלן דכן נראה דמשמע לי' לרש"י, ד"ממעט" היינו שיכול להרבות ואעפ"כ ממעיט]. ובהקדים מה שהאריך שם התויו"ט קודם לזה גבי דברי המשנה "אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה", ולא אמרי' "אחד המרבה ואחד הממעט כו'", והוא ע"פ פירוש המד"ש "לפי שאמר לעיל [היום קצר והמלאכה מרובה כו'] והשכר הרבה, וימשך לאדם מזה לומר הנה אקבל שכר הרבה כשאלמוד שעה א' ואח"כ אני יושב בטל מתורה כי כבר יש לי שכר הרבה לקבל, לכך אמר אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה, דאל"ה לא, שהרי אדרבא יש עליך עונש בעון בטול תורה" ועפ"ז מיישב ד"אחד המרבה ואחד הממעט" היינו באינו יכול להרבות, והמשנה דאבות מיירי ביכול להרבות וממעט. ע"כ. וממוצא דבר נוכל ללמוד דכל זה שהמרבה והממעט אינם שווים היינו דוקא בדבר כגון מצות ת"ת שיש בה חיוב וענין להרבות כפי כל כחו.

ומעתה יש לחקור גבי קרבנות באיזה ענין חייב להרבות, דהנה קיי"ל דהקרבן צ"ל המובחר שבמין שרוצה להביא כדתנן רפ"ט דמנחות ומקורו ממ"ש "כל חלב להוי", והאריך בזה הרמב"ם סוף הל' איסורי מזבח,

כוונת הקושיא רק שלא הי' לו להתפאר בכך, וזה ילפינן מלימוד דאחד המרבה כו' דמינה ידעינן דאין להתפאר כו').

ומעתה יש לפרש גם כוונת פירש"י אמתני' דאחד המרבה כו', דעל התיבות "אחד המרבה" הוסיף ופירש "להביא קרבנות", ולפי הנ"ל י"ל דכוונתו בהוספה זו להדגיש דהיינו שמרבה במספר הקרבנות (שאין בזה חיוב כו'), ולא כבסוגיא דשבועות דקאי ברבוי באיכות (וא"כ אין להשוות הממעט למרבה).

וישוב יש ליישב גם יתור לשון רש"י בברכות (ה, ב. יז. א) שמביאה הגמ' המימרא דאחד המרבה כו' גבי לימוד תורה וכ' רש"י "בקרבות נאמר" (ואח"כ ציין היכן שנוי משנה זו), ואינו מובן מה מוסיף בהבנת הענין מה שדין זה נאמר גבי קרבנות. וי"ל כי לשון הש"ס "אחד הממעט" משמע לרש"י דפירושו דבידו להרבות וממעט אפשריותו. וכיון דברכות שם קאי בתלמוד תורה, לכן ראה רש"י צורך להדגיש דבקרבות דוקא שנוי, והיינו מטעם הנ"ל שבקרבות אין חיוב כו', משא"כ בת"ת דאיכא חיוב לא נאמר בכל מקום, ורק דאעפ"כ הש"ס בברכות מביא ראי' מזה להיכא דדמיא לקרבנות, והיינו דמוכח מהא דאם אין הממעט ממעט בכוונת לבו לשמים (ובת"ת אפשרי הוא רק אם אין ביכלתו, כמובן. דאם לאו, הרי עליו נאמר כי דבר ה' בזה – סנה' צט, א) הרי אחד המרבה כו', ובמילא בת"ת היכא דהמעט מפני שלא הי' ביכלתו, הרי שכרו כזה המרבה. וק"ל.

המשובח. ויש להביא סימוכין לדבר מדיוק לשון הש"ס, דגרסינן במנחות קד ע"ב "אמר ר' יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש [ונפש כי תקריב קרבן מנחה] אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו", והל' "דרכו" מורה דכן הוא הדרך בפועל, אבל מצד גופא דדינא אפשר להיות שעשיר ג"כ יביא מנחה.

ועפ"כ י"ל דשפיר מצינו "אחד הממעט" בקרבנות ועדיין כוונת לבו כראוי, אף שהי' יכול להרבות. כי רק כשיש ענין ומצוה בריבוי וגם יש ביכלתו אז צ"ל דוקא "לפום גמלא שיחנא" (עיי' כתובות סז, א). ומעתה יתבאר היטב דברי התוס' בשבועות שם, דקא פריך הש"ס אהא ד"גדולות" היינו "גדולות במינן" – "מי איכא חשיבותא קמי שמיא, והתניא כו' אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון את לבו לאביו שבשמים" (ולהכי מתרץ ד"גדולות" מתפרש באו"א, עיי"ש), והקשו ע"ז התוס' "מאי קא פריך הלא אמרי' ביומא (לד:) דקרבן צ"ל "המיוחד שבעדרו", וגבי פרה אדומה נמי אמרינן (שבועות יא:) שאם מצא נאה הימנה מצוה לפדות", דלכאורה אינו מובן מה מקשה אש"ס תקשי לי' הלימודים אהדדי. ולפי המבואר מתבאר היטב כוונתו דאי אפשר להביא לכאן הא ד"אחד המרבה ואחד הממעט כו'", כי זה אינו אמור אלא בדאיכא אחד מן התנאים הנ"ל, או שהוא דבר שאין הריבוי בו ענין או שלא הי' ביכלתו להרבות, אבל גבי נחמי' הלא הי' זה ריבוי בתוך המין גופא, שהריבוי הוא מצוה כנ"ל, וגם הי' ביכלתו להרבות (ומשני התוס' דאכן כך היא

בני ישראל – כמו ספר תורה!

- במובן עמוק יותר הרי זה עם אחד המורכב מיהודי כ" הדורות¹⁰, למן מתן תורה ועד אחרית הימים.

ברור, איפוא, ששליחותו מהווה חלק מכלל ישראל וקשורה אליו, וטובת הכלל מכריעה חישובים אישיים ואינטרסים אישיים.

מכך מובן גם שכאשר יהודי עושה לטובת הציבור, לטובת עם אחד, המקיף את כל הדורות, הוא שואב כוחות מן המעיין הבלתי נדלה של "עם עולם", והוא מצליח, ודאי, בכך, ועלידי זה גם בכל הענינים האישיים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

*

ויהי רצון שכל אחד ואחת יהי חדור, בפועל ממש, ברעיון ובזכרון האמור, בשני קצותיו: הוא (או היא) מהווה עולם מלא, והוא (או היא) צריך ליצור עולם יהודי מלא¹¹, אך יחד עם זאת - גם חלק מעם אחד של כל הדורות, המעניק לכל יהודי, איש ואשה וילד, כוחות אדירים, יחד עם הזכות העצומה והאחריות לכלל ישראל, ולפיכך אין הוא מתפעל משום קושי בביצוע השליחות האלוקית, ובמיוחד לאור העובדה שהקשיים הם פרטיים-אישיים שלו, ואילו הטובה היא לכלל ישראל כולה,

והפעולות הטובות של כל יחיד בנפרד ושל כל בני ישראל יחד מצטברות ומתמזגות, וה"כולנו כאחד"¹² מביא ל"ברכנו אבינו באור פניך", שאבינו בשמים מברך את כולנו כאחד באור פניו, עד שמתקיים העידן: "ה' אלקים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה"¹³, בגאולה¹⁴ האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו בקרוב בימינו ממש.

(אנחת מלך ח"ב ע"ב ריד ואילך)

10. שכולם עמדו (נשמותיהם) בקבלת התורה (פדר"א פמ"א. שמו"ר פ"ח, ו. תנחומא יתרו יא). ולהעיר ממחז"ל דציבור אינו מת (הוריות ו, א). וראה צפע"נ (להרצוציב) כללים ע' צבור.

11. להעיר משה"מ תרכ"ז ס"ע רנט ואילך.

12. ראה תניא פ' לב.

13. תהלים פ, כ"ף.

14. להעיר מתנחומא נצבים א (בסופו): אין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת. . כשהן אגודים מקבלין פני שכינה.

כל יהודי – עולם מלא, וחלק מ"עם אחד"

...ספר-תורה מורכב ממאות אלפי אותיות¹ נפרדות, כשכל אות חייבת להיות מופרדת משאר האותיות², אך יחד עם זאת עליהם להיות "תורה אחת"³, ותורה אחת זו כשרה ושלמה - כאשר לא חסרה בה אפילו אות אחת ויחידה⁴. פירוש הדבר שבאות אחת, ובכל אות, תלוי' שלימות התורה כולה.

ההוראות מן הנקודה הכתובה לעיל - הוראה שצריכה לחדור ולהקיף את חיי יום יום בכל הפרטים של כל יהודי, איש ואשה - היא:

כל יהודי הוא **עולם מלא**⁵, ויש לו שליחות מיוחדת מן הקב"ה⁶, בורא האדם, שליחות שעליו לבצע אותה במלוא המדה⁷ ולפי האפשרויות שניתנו לו⁸, כיחיד, מבלי להסתמך על השני, השלישי, או כלל ישראל, שיבצעו את השליחות עבורו.

מצד שני עליו לדעת כי הוא חלק מ"עם אחד" המורכב ממיליוני יהודים, כן ירבו, שהתברכו להיות "ככוכבי השמים לרוב"⁹.

1. 304,805 אותיות (משנת אברהם בפתיחה, וש"ג). וראה ניצוצי זהר לז"ח עד, ד (במילואים קכו, ב).

2. "מוקפת גויל" - מנחות כט, א. רמב"ם הל' תפילין פ"א הי"ט. טושו"ע יו"ד סרע"ד ס"ד. אור"ח ס"ב פ' ס"ד. שו"ע אדה"ז אור"ח שם ס"ה.

3. בארוכה ראה קונטרס "סיום והכנסת ספר תורה" ע' 11 (לקו"ש ח"כ ע' 418 ואילך).

4. תקי"ז תכ"ה. וראה נוב"י מהד"ת אר"ח ס"ק ט. אבני נזר יו"ד ח"ב ס"ע ט"א.

5. סנהדרין לו, סע"א (במשנה).

6. כמחז"ל (קידושין פב, א) אני נבראתי לשמש אח קוני. ולהעיר ממחז"ל (סנהדרין שם) כאור"א חייב לומר בשבילי נברא העולם. - ועיין תניא פל"ז (מח, ב): ירידתו לעוה"ז כו' הוא כדי כו' וכמ"ש בע"ח כו'.

7. כדבעי ל' למעביד דוקא (כתובות סז, א).

8. ראה במדבר"ר פ"יב, ג: וכשאני מבקש אני מבקש אלא לפי כחך.

9. דברים א, י. וראה לך לך יג, טז.

דרכי התשובה

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

הלוואי "אמירתו לגבוה" – "כמסירתו להדיוט"!

הפירוש הוא: הלוואי ש"אמירתו לגבוה", האמירה לגבוה, הרצון לגבוה,
תהי' "כמסירתו להדיוט", כפי שמסורים לעניני הדיוטות

מהו השער לגילוי נשמתך?

בחדש תשרי שנת תר"ן, כשבא לליובאוויטש ר' פרץ ז"ל המלמד מבעשענקאוויטש בא אתו גם דודו זקנו ר' ביינוש מלמד, זקן שהגיע למעלה מגבורות.

אביו של ר' ביינוש הי' ר' אברהם מליעפלא, אחד מחסידי הוד כ"ק אדמו"ר רבינו הזקן זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אשר לקח אותו למלמד עבור בנו כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בילדותו.

ר' בינוש הנ"ל ספר אז כמה מעשיות ששמע מאביו ר"א הנ"ל.

הוד כ"ק רבנו הגדול ברך את המלמד ר"א הנ"ל אשר יראה ניניו ונכדיו של תלמידו, והאריך ימים יותר על מאה שנה. הי' הולך רגלי לליובאוויטש, רק בסוף ימיו הוכרח לנסוע בעגלה. בפעם האחרונה הי' בליובאוויטש בחגה"ש תרל"ב.

כאשר למדתי - ספר לי ר' בינוש הנ"ל בלשון שקבל מאביו - עמו (עם אדמו"ר האמצעי) מאמר הגמרא בשבת (ק"ח ע"ב) א"ל ר"י לר"י ברי' דרבה אבון במאי זהיר טפי, א"ל בציצית, ופרשתי לו המאמר כפשוטו אשר במצוה זו דציצית הי' רבה זהיר יותר מבשאר מצות, התחיל לשחוק ואמר האפשר הדבר שרבה לא הי' זהיר במצות תפילין או בשאר מצות אחרות, ובלי ספק שקיים כל מצוה ומצוה בזהירות ובדקדוק היותר אפשרי.

אם כן - שאלתיו - מהו פי' השאלה "במאי הוה זהיר טפי" ומהי התשובה "במצות ציצית".

הדבר פשוט - השיב לי הנער - הכוונה בשאלת במאי זהיר טפי היא באיזה מצוה האיר לו יותר אור נשמתו (זהיר מלשון זוהר) דכתיב רחבה מצותך מאד, שהמצות הם כלים רחבים שעל

ידם מתגלה אור הנשמה, דנר הוי' נשמת אדם ונשמת אדם תלמדנו, וכל מצוה ומצוה היא שער מיוחד אשר בו ועל ידו מתגלה אור נשמתו.

וזהו שאלת רב יוסף לר"י ברי' דרבה אבן במאי הוה זהיר טפי, באיזו מצוה האיר אצלו אור הנשמה, מה הי' אצלו השער המיוחד לגילוי נשמתו? וע"ז באה התשובה "בציצית", כלומר שבמצוה זו זרח והאיר לו אור נשמתו, ומצוה זו הוסיפה לו חיות בכל המצוות שקיים.

(אגרות קודש ח"ג עמ' קכח-ט)

כיצד יהי' הרצון ל"גבוה"?

זקני החסידים היו מספרים רבות על התנהגות הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי בשנותיו הצעירות. בכלל הי' אופן ההתוועדות אצל חסידים בזמנים עברו לדבר בענין או במאמר. בדרך כלל היו ממעטים בדיבור, דיבורים קצרים. היו משמיעים אימרה, אך בעלת משקל. מורי החסיד הרשב"ץ הי' אומר על כך: יורד ונוקב עד התהום.

הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי הי' בשנותיו הצעירות משרה עצמו בין חסידים, והי' נוכח כמעט בכל ההתוועדויות החסידיות.

פעם אחת נכח בהתוועדות זקני חסידים בה דובר על מאמר המשנה¹: "רשות הגבוה בכסף, רשות ההדיוט בחזקה". החסידים פירשו: רשות גבוה – כשרוצים להתעלות, הרי זה על ידי כסף, שענינו בחינת אהבה. רשות הדיוט – כשרוצים לצאת מרשות הדיוט, הרי זה על ידי חזקה, בתוקף, בחזק.

אחרי ההתוועדות שאלו את הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי – הי' אז בגיל עשר שנים – כיצד ההתוועדות מוצאת חן בעיניו, ענה: הם הרי למדו רק את המחצית הראשונה של המשנה, את המחצית השני' של המשנה לא למדו. המחצית השני' של המשנה אומרת: "אמירתו לגבוה, כמסירתו להדיוט" והפירוש הוא: הלואי ש"אמירתו לגבוה", האמירה לגבוה, הרצון לגבוה, תהי' "כמסירתו להדיוט", כפי שמסורים לעניני הדיוטות.

כשסיפרו על כך להוד כ"ק אדמו"ר הזקן, אמר: זוהי אימרה של רבי.

(מתורגם מספר השיחות תש"ד עמ' 44-5)

1. קידושין כח, ב.

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הנדאה, הדרבה
והיוזק בעבודת הש"ת

התוכן שבספר זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים ע"י רבינו,
מלבי שנינו עריכה קלים להקל על הלומד

מעלת עבודת התפילה שכנגד הקרבנות

לפעול בעצמו עבודת הקרבנות ובשלימות

וכאן רואים דבר פלא:

בזמן שבית המקדש הי' קיים, כאשר בני ישראל
היו בדרגא עליונה - היתה עבודת הקרבנות יכולה
להעשות על ידי כהנים דוקא, ואילו אחרי חורבן
בית המקדש, כאשר היתה ירידה בדרגתם של בני
ישראל - יכול כל יהודי, יהי' מי שיהי', לפעול את
הענין דעבודת הקרבנות על ידי תפלתו!

וכן בנוגע לפעולתם של הכהנים: בזמן שבית
המקדש הי' קיים - היו הכהנים זקוקים לסיוע
והשתתפות של "לויים בדוכנם וישראל במעמדם",
ואילו אחרי חורבן בית המקדש - פועלים את
העבודה בשלימותה בכח עצמם!

ובלשון הידוע (ע"ד ל' חז"ל - שבת פ, ב. ירושלמי פ"ב
ה"א. וראה רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"א ה"ו) - "קלקלתנו
זוהי תקנתנו": "קלקלה" זו שאין בית המקדש
קיים, ואין יכולים להקריב קרבנות בפועל ממש -
הביאה לידי "תקנה" ועילוי גדול ביותר, שכל אחד
ואחד מישראל, לא רק כהן, יוכל לפעול בעצמו
את (העבודה שהיא בדוגמת) עבודת הקרבנות,
עד לעבודה שהיא באופן של שלימות, כמו שכתוב
(הושע יד, ג. שו"ע אדה"א או"ח מהדר"ת סוס"א) "ונשלמה פרים
שפתינו", שהפירוש ד"ונשלמה" הוא - לא רק
מלשון תשלום, אלא גם מלשון שלימות (שלימות
האפשרית בזמן שאין בית המקדש קיים).

"כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם"

אף שעבודת התפלה היא כנגד הקרבנות -
מכל מקום, יש חילוק ביניהם בנוגע לאופן עשיית
העבודה:

עבודת הקרבנות - נעשתה על ידי הכהנים
דוקא ("כהנים בעבודתם" (מגילה ג, א)), מה שאין
כן לויים וישראלים לא היו יכולים לעבוד עבודה
זו. ולאיך, החלק שבו השתתפו הלויים וישראלים
בעבודת הקרבנות - "לויים בדוכנם וישראל
במעמדם" - הי' צריך להעשות על ידי לויים
וישראלים דוקא, ולא על ידי כהנים.

מה שאין כן בעבודת התפלה - עם היות
שנתקנה על ידי אנשי כנסת הגדולה כנגד
התמידים, מכל מקום, לא תיקנו שכהנים יאמרו
תפלה מיוחדת שתהי' כנגד הקטרת האימורים
על גבי המזבח (או שאר עבודות שנעשו על ידי
הכהנים), ולויים יאמרו תפלה מיוחדת שתהי'
כנגד השתתפותם "בדוכנם" (שם), וישראלים
יאמרו תפלה מיוחדת שתהי' כנגד השתתפותם
"במעמדם" (שם), אלא תיקנו נוסח שוה לכל בני
ישראל, היינו, שכל יהודי - כהן, לוי או ישראל -
פועל את כָּל ענין העבודה שכנגד תמידים.

